

'Heel wat mensen zijn slaaf van hun hersenen'

Inzicht

Architect

Dirk Somers

Tekst Peter Van Dyck
Foto Jef Jacobs

Dirk Somers (45) leidt het Antwerpse bureau Bovenbouw Architectuur en doceert aan de UGent en de TU Delft. Hij is curator van de tentoonstelling *Composite Presence*, de Vlaamse bijdrage aan de Architectuuriënnale van Venetië.

Wat ons zwak maakt, kan net mogelijkheden bieden. België, volgens sommigen het leukste land ter wereld, heeft geen sterke traditie in stedenbouw en ruimtelijke ontwikkeling. Maar in die context ontstaan wel spannende dingen. Neem de Varkensmarkt in Brussel. Op het plein komen zo'n vijf eeuwen van goede architectuur samen. Gebouwen uit de middeleeuwen en de 18de eeuw, art-decoappartementengebouwen en het hedendaagse BRONKS-theater vormen samen een wild en bruisend decor. Mits een zekere discipline en scherpszinnigheid om het in goede banen te leiden, kun je een hyperdivers geheel bekomen dat toch mooi en intrigerend is en dat je nergens anders in de wereld aantreft. In Nederland ligt het me veel saaiër om architect te zijn, omdat alles daar voorgekauwd wordt door stedenbouwkundigen.

In het buitenland kijkt men met grote ogen naar onze levendige architectuur. Die internationale aandacht danken we aan het beleid dat in Vlaanderen sinds 1999 de lat hoog legt, met onder meer stadsbouwmeesters en kwaliteitskamers. Talenten die door de traditionele markt niet zo makkelijk opgepikt zouden worden, krijgen hier wel kansen, onder meer via wedstrijden. In Duitsland, Nederland en de Scandinavische landen domineert de markt, waardoor er voorspelbaar gebouwd wordt. **Respect voor het verleden draagt bij tot het succes van je straatbeeld.** Als ik door de stad fiets, stoort ik me aan de trend om moole gevels te isoleren. Verfinde baksteenarchitectuur uit het interbellum verdwijnt soms onder een banale laag siliciumbepleistering. De energietransitie is belangrijk, maar je moet de kwaliteit van je stadsbeeld goed verzorgen en naar waarde schatten. Mensen zijn gecharmeerd als ze door Venetië of Amsterdam lopen, maar ze beseffen niet dat daar al eeuwenlang een enorm apparaat achter zit dat waakt over het niveau van het stedelijke landschap. **Tegen mijn studenten zeg ik vaak: "Gebruik niet alleen je hoofd, maar ook je buik."** Heel wat mensen zijn slaaf van hun hersenen. Van nature raak ik

zelf ook snel in overdrive en ben ik een pikeraar, maar mediteren helpt me om afstand te nemen van mijn denken. Ik ontdekte transcendentie meditatie via Philip Metten, een bevriend kunstenaar. Ik dacht: als het bij zo'n hyperactief type als hij werkt, moet ik het ook proberen. Als ik mediteer, voelt het alsof ik mijn harde schijf herformateer: alles in mijn hoofd komt opnieuw op de juiste plek te zitten. **Autoriteit werkt niet in creatieve beroepen.** Op een architectenbureau moet je samen dingen creëren, wat een intiem en complex proces is. Dan ga je je autoriteit niet gebruiken om een beslissing door te duwen. Als je nog maar voelt dat medewerkers twijfelen over een keuze, ga je het gesprek aan. **Leiderschap op basis van autoriteit is ook economisch nefast.** Als je mensen dingen laat doen waar ze niet in geloven, betaal je dubbel zoveel. **Toekomstige generaties zullen de grote sprong voorwaarts van de 20ste eeuw pure waanzin vinden.** Ons vooruitgangdenken zorgt voor een gigantische ecologische last. Als men in de 22ste eeuw terugblijkt zal de Tweede Wereldoorlog, in vergelijking met de klimaatverandering, een kleiner probleem blijken. Dat we nu op een kantelpunt in de geschiedenis staan, kun je ook als een geweldige uitdaging zien. Bekijk het als een appel op onze verantwoordelijkheid. Ik begrijp niet goed waarom sommigen die nog willen ontlopen. De bangmakerij in de politiek – wat gaat de strijd tegen de opwarming van de aarde kosten? – is schuldig verzuim. **Het kost slapeuze nachten om een steen verlegd te krijgen.** We gaan met ons bureau nu een groot project in massief hout bouwen – een keuze die er zonder klimaatcrisis niet zou zijn gekomen – maar op die manier ga je een grote uitdaging aan waarbij de bouwkosten onder druk komt te staan. Daar komt extra veel werk en stress bij kijken. **Literraad willen we bijdragen aan een duurzame transitie, maar architecten hebben maar een beperkte macht.** We botsen tegen de grenzen van ons mandaat en van wat het beleid faciliteert. Dat is frustrerend. Geen enkele architect vindt dat het beleid snel genoeg gaat. Grote veranderingen komen er pas als de overheid durft in te grijpen. **Composite Presence, een maquette-landschap van vijftig referentieprojecten, tot 21/11/2021 in het Belgische paviljoen op de Architectuuriënnale van Venetië.** labiennale.org_belgianpavilion.be

